

Gaudi, trekpleister van Barcelona

Barcelona, centrum van Modernisme

Een bezoek aan Barcelona enkele jaren geleden, wakkerde mijn interesse voor het Spaanse equivalent van de Art Nouveau, het Modernisme, sterk aan.

Diverse postzegels ondersteunen de titel van dit artikel.

Inleiding

De Art Nouveau is een kunststroming die zich aan het eind van de 19^e eeuw ontwikkelt als tegenhanger van de tot dan gebruikelijke

neostijlen, zoals de neogotiek of het neoclassicisme.

Kenmerken van de Art Nouveau zijn florale en op de natuur gebaseerde motieven zoals op de Deense postzegel met een kruik, ontworpen door Horvald Bindesbøll (1846-1908).

Dit geldt ook voor op de natuur gebaseerde ornamenten zoals te zien op Nederlandse postzegel met een kapiteel van Mendes da Costa (1863-1939).

Daarnaast zijn lange slingerende lijnen als in het hekwerk van het Hortamuseum, ontworpen door Victor Horta (1861-1947) erg bepalend (afb. onder).

Ook spelen geometrische vormen, vooral in de architectuur, een rol. Op de Oostenrijkse postzegel met het Looshaus van

Adolf Loos (1870-1933) is dit duidelijk te zien (boven).

De Art Nouveau vinden we vooral terug in de architectuur en toegepaste kunst of kunstnijverheid zoals binnenhuisarchitectuur, meubelmakerij, grafische vormgeving, affiches, edelsmeedkunst, ceramiek en glaskunst.

Architectuur

Een belangrijk fenomeen dat zich in de architectuur voordoet is dat veel architecten streven naar het realiseren van een zogenaamd "Gesamtkunstwerk". Hierbij geldt dat het ontwerp van het gebouw en de inrichting daarvan volledig op elkaar zijn afgestemd. Beroeemde architecten hebben wat de Art Nouveau betreft prachtige

voorbeelden nagelaten. Ik noem slechts de volgende:

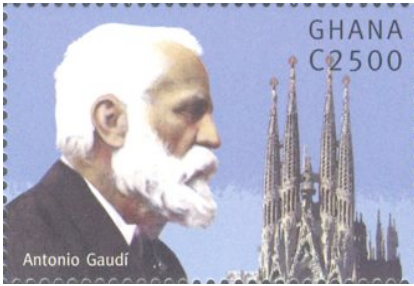
Victor Horta met zijn eigen woonhuis in Brussel, tegenwoordig het Hortamuseum (afb. links onder).

Charles Rennie Mackintosh (1868-1928) met de Glasgow School of Arts (afb. boven).

Josef Hoffmann (1870-1956) met het paleis Stoclet, een rijke bankier uit Brussel (onder).

Antoni Gaudí i Cornet (1852-1926) is naar mijn smaak de beroemdste architect die in dit rijtje thuis hoort. Hoewel hij vooral bekendheid verwierf met de Sagrada Família, heeft hij vooral in Barcelona een groot aantal woningen ontworpen dat aan het onderhavige criterium voldoet. Het is spijtig dat van veel Art Nouveaupanden het interieur niet te bezichtigen is. Uitzonde-

ringen hierop zijn onder meer het Hortamuseum in Brussel en het Palacio Güell en Casa Milà van Gaudí in Barcelona. Maar ter compensatie van dit gemis wordt ons op het hier (links onder) afgebeelde blok een blik gegund in het stijlvolle interieur van het Art Nouveauwoonhuis van de Belgische architect Henry van de Velde (1863-1957).

Barcelona

Zoals hiervoor reeds vermeld is de Art Nouveau in de architectuur te herkennen aan de algemene kenmerken (golvende lijnen, florale en aan de natuur ontleende ornamentiek) en aan de geometrische vormen. Het Spaanse Modernisme onderscheidt zich wat dat betreft op zeer bijzondere wijze.

Wie kent niet de wereldberoemde Temple Expiatori de la Sagrada Familia van Gaudi in Barcelona? Deze was oorspronkelijk door Francisco de Paula de Villar als neogotische kerk ontworpen. In 1883, een jaar na de start van de bouwwerkzaamheden, de crypte was nog niets eens klaar, kreeg Gaudi de opdracht het werk te voltooien. En dat deed hij naar geheel eigen en nieuwe inzichten. Er ontstond een gigantisch bouwwerk waarvan de overdadige hoeveelheid op de natuur geïnspireerde symbolen het modernisme inluidden. Deze kerk waaraan Gaudi dus in 1883 als bouwarchitect begon is nog steeds niet voltooid. Oorzaak hiervan is dat de bouw van deze kerk slechts uit fondsen, verworven door giften, mag worden gefinancierd.

De hieronder afgebeelde postzegels uit 1960 en 1992 met zicht op de Geboortefaçade vertonen, ook bij nauwkeurige bestudering, nauwelijks verschil.

Op de hieronder staande postzegel uit 2002 is de centrale toren reeds ingetekend. Deze is echter nog niet voltooid.

De laatste jaren is er wat de financiën betreft kennelijk een flinke impuls geweest want er wordt volop gebouwd. Nog steeds zoveel mogelijk naar de ideeën van Gaudi. Maar modernere opvattingen zijn toch duidelijk merkbaar. Het feit dat deze kerk nog steeds niet is voltooid en nog in de steigers staat maakt hem vanuit toeristisch oogpunt extra interessant.

Gaudi ontwierp een groot aantal woningen voor vooraanstaande bewoners van Barcelona. Allemaal in zijn uitbundige kleurrijke

stijl. Het Casa Batllo (1904-1906) is hiervan een sprekend voorbeeld. Veel mozaïek en golvende lijnen zowel in het interieur als het exterieur.

Het golvende dak, dat doet denken aan de rug van een draak, de verticale golving in de voorgevel en het mozaïek op de getoonde schoorstenen van het Casa Batllo zijn hiervan prachtige voorbeelden.

Ook het Casa Mila (1906-1910), op de achtergrond van deze zegel met het portret van Gaudi zichtbaar, vertoont deze golvende lijnen. Het Casa Mila, eigenlijk

een appartementencomplex, wordt ook wel "La Pedrera" – de steengroeve - genoemd. De reden daarvan laat zich makkelijk raden.

Tot slot met betrekking tot Gaudí nog aandacht voor een zeer bijzonder werk, het Park Güell (1900-1914). Nadat hij eind jaren tachtig het Palacio Güell voor deze rijke industrieel had ontworpen wilde Güell Gaudí een stadspark en villawijk laten bouwen. Van de beoogde villa's werden uiteindelijk slechts twee gebouwd, een voor de familie van Güell en een voor Gaudí zelf. Het park op zich is wel aangelegd. Een van de pronkstukken daarin is de prachtige, zich als een onmetelijke slang voort

kronkelende bank van fleurig mozaïek. Aan de ingang van het park werden wel twee, in de muur rond het park geïntegreerde paviljoens gerealiseerd, het portiershuisje met het torentje en het kantoortje.

Op de gezamenlijke uitgifte van

China en Spanje is het portiershuisje afgebeeld. Op die van de Verenigde Naties hieronder zijn van links naar rechts de schoorsteen van het kantoortje en de schoorsteen en het torentje van het portiershuisje afgebeeld.

Het belang van het werk van Gaudi wordt onderstreept door het feit dat de UNESCO een aantal werken van Gaudi, te weten

het Park Güell, het Palacio Güell en het Casa Mila in 1984 tot werelderfgoed heeft uitgeroepen. In 2005 werden de Sagrada Familia, het Casa Batllo en de Crypte in Colonia Güell hieraan toegevoegd.

Een andere iets minder bekende vertegenwoordiger van het Modernisme is architect Lluís Domènech i Montaner (1850-1923). Hij ontwierp in 1902 het nog steeds als zodanig in gebruik zijnde Hospital de la Santa Creu i de San Pau een mengeling van mudéjarstijl en modernisme.

Volledig modernistisch is het enige jaren daarna door hem ontworpen Palau de la Musica Catalana. Dit muziekpaleis werd speciaal gebouwd voor het koor Orfeo Català, in het hartje van Barcelona. Dit is een prachtig organisch bouwwerk, waarvan de overvloedige polychrome ornamentiek op de postzegel (uiteraard) niet tot zijn recht kan komen, met een fantastische

koepel van gebrandschilderd glas
in de grote zaal.

In de wijk Eixample van Barcelona zijn behalve de hier al genoemde nog veel andere modernismegebouwen te bewonderen. Zonder anderen te kort te willen doen noem ik nog het Casa Amatller en Casa de les Punxes van Josep Puig i Cadafalch (1867-1956) en het Casa Ramon Mulleres van Enric Sagnier i Vilavecchia (1858-1931).

Wordt vervolgd

Met dank aan Gard Snel,

– Jan Vogel, Maart 2007

Antoni Gaudí

Antoni Gaudí werd geboren op 25 juni 1852 in Reus als zoon van een kopersmid. Zijn volledige naam is Antonio Plácido Guillermo Gaudí i Cornet.

Na de middelbare school studeert hij in 1878 af aan de Hoge School voor architectuur in Barcelona. In dat jaar vangt hij zijn werk aan met het ontwerp van de Obrera Mataronense.

Zijn laatste jaren wijdt hij zich volledig aan de kerk van de Sagrada Família. In 1926 overlijdt hij na een aanrijding met een tram.

– Red.